Frafald og forældres uddannelse

Analyse af frafald blandt universitetsstuderende i de første to studieår

EVA
DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Frafald og forældres uddannelse

1	Resumé	4
2	Frafald på universiteterne og sammenhæng med forældres uddannelse	7
2.1	Børn af universitetsuddannede har lavere frafaldsrisiko	8
2.2	Forældres uddannelse har mindre betydning efter første semester	9

1 Resumé

Det kan være en stor omvæltning for unge at begynde på en universitetsuddannelse, og cirka en tredjedel falder fra i løbet af de første to studieår. Frafald er forbundet med betydelige omkostninger, både for de studerende, for uddannelsesinstitutionerne og for samfundet som sådan, og derfor er det væsentligt at få viden om, hvem der er i størst risiko for at falde fra, og hvornår det giver bedst mening at sætte ind for om muligt at forebygge frafald og fastholde studerende på uddannelserne.

Faglig kontekst og relevans

Vi ved, at risikoen for frafald er forhøjet for unge, hvis forældre ikke selv har gennemført en akademisk uddannelse.[1] Mange forskere mener, at det blandt andet hænger sammen med, at disse unge i mindre grad end deres medstuderende med akademikerforældre har lært de uskrevne regler for, hvordan man skal begå sig på universitetet. De beskriver, at overgangen fra ungdomsuddannelse til universitet kræver af de studerende, at de lærer en række – ofte uskrevne – regler, også kaldet kulturelle koder, for at leve op til uddannelsens forventninger. Et eksempel kan være, at det på mange uddannelser ikke anses for korrekt at omtale universitetet og underviserne som "skole" og "lærere" eller pauserne som "frikvarter", som man ellers er vant til fra ungdomsuddannelsen. Nye studerende skal derfor ikke kun tilegne sig de faglige færdigheder for at begå sig på studiet, men også de kulturelle koder – som modsat det faglige stof typisk ikke bliver eksplicit dækket i undervisningen.[2] Studerende, som ikke behersker koderne, kan opleve det som pinligt og ubehageligt og kan trække sig fra deltagelse af frygt for at falde igennem.[3]

Målgruppe

Resultaterne er især relevante for ledelserne på de lange videregående uddannelser, da de kan bidrage til prioriteringen af, hvornår på uddannelsen det giver bedst mening at sætte ind for at forebygge frafald for forskellige grupper.

1 Danmarks Evalueringsinstitut 2015: *Den sociale profil i optagesystemet*.

2 Ulriksen, L. M. (2004). *Den implicitte studerende*. Dansk pædagogisk tidsskrift; Hasse, C. (2008). *Learning and transition in a culture of playful physicists*. European Journal of Psychology of Education, 23(2), 149-164.

3 Stegeager, L. and Stegeager, S., 2020. " *Altså jeg er ikke bange for at blive set, men": Studerendes fortællinger om skam og udskamning i uddannelse*. Dansk Pædagogisk Tidsskrift, (3), pp.127-143.

Notatets hovedresultater

Analyserne i dette notat viser, at der fortsat er social skævhed i frafaldet i løbet af de første to studieår. Studerende, hvis forældre har en akademisk uddannelse, har lavere sandsynlighed for at falde fra sammenlignet med studerende, hvis forældre ikke har en akademisk uddannelse. Små 26 % af universitetsstuderende, som har forældre med lange videregående uddannelser (LVU), falder fra i løbet af de første to år, mens det samme gør sig gældende for mellem 27 og 30 % af studerende, hvis forældre er ufaglærte, faglærte eller har en kort videregående uddannelse (KVU) eller en mellemlang videregående uddannelse (MVU). Disse forskelle er vel at mærke renset for en række baggrundsfaktorer, således at studerende sammenlignes med andre, der ligner dem selv i forhold til fagligt niveau, alder, køn med videre. En studerende med ufaglærte forældre har således en frafaldsrisiko, der er næsten fem procentpoint højere end den, der gælder for en medstuderende med samme faglige niveau, men med akademikerforældre.

Derudover viser notatets analyser, at det især er på første semester, at unge med universitetsuddannede forældre har signifikant mindre risiko for at falde fra, sammenlignet med unge, hvis forældre ikke selv har gået på universitetet. På første semester falder 7 % af studerende med forældre med lange videregående uddannelser fra. Til sammenligning gælder det 8-9 % af de studerende, hvis forældre er ufaglærte eller faglærte eller har en kort eller mellemlang videregående uddannelse.

På andet til fjerde semester er forskellene forsvundet mellem alle grupper af studerende, hvis forældre har en uddannelse, uanset længden af forældrenes uddannelse. Dog har unge med ufaglærte forældre stadig signifikant større frafaldsrisiko end unge med universitetsuddannede forældre. Resultaterne kan tyde på, at det især er på første semester, at studerende kan have brug for hjælp til at "knække koden" og vænne sig til at være studerende på en universitetsuddannelse.

Datagrundlag og metoder

Notatets analyser er udført på data fra den koordinerede tilmelding (KOT). Populationen omfatter alle studerende, som blev optaget på en universitetsbacheloruddannelse gennem KOT i 2016 og 2017 med sommerstart. Det endelige datagrundlag består af 42.675 individer. Optaget for 2016 og 2017 er sammenlagt for at undgå årsspecifikke udsving i frafald eller faktorer korreleret hertil. Studenterpopulationen er afgrænset til sommerstartere for at sikre en mere homogen studenterpopulation. Datagrundlaget er afgrænset til universitetssektoren, da den sociale skævhed i frafald er mest udtalt på universitetsniveau.

Sammenhængsanalyserne undersøger sammenhængene mellem individuelle forskelle i de studerendes forældres uddannelsesniveau og frafald inden for de samme uddannelsesudbud. Vi benytter os af den lineære sandsynlighedsmodel, der er en almindelig regressionsanalyse anvendt på analyser med binære afhængige variable. I analyserne ser vi bort fra variationen mellem uddannelserne for derved at tage højde for, at bestemte typer af studerende er tilbøjelige til at søge ind på bestemte uddannelser. På den måde sammenligner vi kun studerende inden for samme specifikke uddannelsesudbud (fx studerende på statskundskab

på Aarhus Universitet). Denne type regressionsmodel kaldes også for en fixed effects model. Desuden kontrolleres for samtlige variable vist i tabel 2.1.

Analysen er inspireret af resultaterne i specialeafhandlingen *Social skævhed i frafaldssandsynligheden på universitetet. En økonometrisk analyse af universiteternes bacheloruddannelser* af cand. polit. Anne Tiedemann, som var tilknyttet EVA (Danmarks Evalueringsinstitut) som specialestuderende i efteråret 2020.

2 Frafald på universiteterne og sammenhæng med forældres uddannelse

Dette notat gennemgår forskelle i frafald på universiteterne med fokus på forskelle mellem studerende med forældre henholdsvis *med* og *uden* lange videregående uddannelser. Notatet kigger nærmere på, hvordan forskellene i frafald udvikler sig i løbet af studietiden. I resten af notatet vil gruppen af studerende med forældre uden lang videregående uddannelse dog være opdelt i fire kategorier: ufaglært, faglært, kort og mellemlang videregående uddannelse.

Tabel 2.1 giver et overblik over ligheder og forskelle mellem de to grupper af studerende.

TABEL 2.1

Baggrundskarakteristika for studerende

	Forældre med lang videregående uddannelse	Forældre uden lang videregående uddannelse
Baggrundsinformation om de studerende		
Gennemsnitsalder (år)	20,6	21,1
Andel kvinder (procent)	48,7	52,4
Andel 17-20-årige (procent)	63,6	58,6
Andel ikke-vestlige indvandrere/efterkommere (procent)	3,7	8,7
Information om de studerendes adgangsgivende eksamen		
Andel med stx (procent)	81,8	62,8
Andel med over 10 i snit (procent)	28,4	16,9
Karaktergennemsnit	8,7	8,0
Information om de studerendes optagelse på universitetet		
Andel optaget på 1. prioritet (procent)	84,3	81,9
Andel optaget via kvote 2 (procent)	11,1	11,7

Kilde: Danmarks Statistiks registre.

Tabellen viser, at studerende med universitetsuddannede forældre gennemsnitligt er lidt yngre end studerende, hvis forældre har kortere eller ingen uddannelse. Gruppen af studerende med universitetsuddannede forældre er i højere grad optaget på baggrund af en stx og med et lidt højere karaktergennemsnit fra den adgangsgivende eksamen. Endelig er flere i denne gruppe også optaget på kvote 1 og på deres første prioritet.

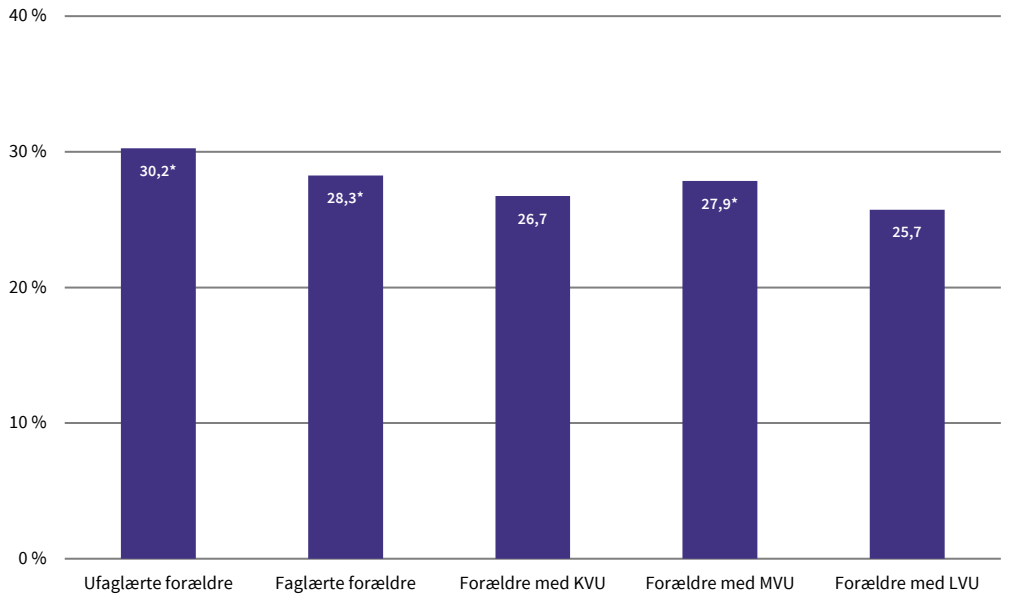
Vi ved, at en række forhold statistisk set har sammenhæng med frafaldsrisikoen. Det gælder f.eks. alder, adgangsgivende karakter, adgangsgivende eksamen, og hvorvidt man er optaget på sin første prioritet. Derfor tager vi i de følgende analyser højde for disse faktorer, når vi ser nærmere på forskellen i frafaldsrisikoen for studerende fra forskellige hjem.

2.1 Børn af universitetsuddannede har lavere frafaldsrisiko

Figur 2.1 viser frafaldet på de første to studieår, efter at der er taget højde for forskelle i baggrundsfaktorer, så hver studerende sammenlignes med de øvrige studerende med samme baggrund, der kun afviger på forældres uddannelse.

FIGUR 2.1

Andele, der falder fra på de første to studieår, fordelt på forældres uddannelse (procent)

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.
Note: N (Ufaglærte) = 2.635. N (faglærte) = 12.117. N (KVU) = 2.693. N (MVU) = 13.995. N (LVU) = 11.241.
Frafaldet er andel frafaldne studerende målt 30. september to år efter studiestart. Søjlerne repræsenterer frafaldet kontrolleret for alder, køn, etnisk baggrund, gymnasial retning, karaktergennemsnit fra gymnasiet samt prioritet.
* markerer, at frafaldsandelen for gruppen er signifikant forskellig fra andelen for gruppen af studerende med forældre med LVU.

Figuren viser, at studerende, hvis forældre har en lang videregående uddannelse, har signifikant lavere frafaldsrisiko end studerende, hvis forældre er ufaglærte, faglærte eller har en mellemlang videregående uddannelse. For hver 100 studerende med universitetsuddannede forældre falder

ca. 26 således fra i løbet af de første to studieår, mens det gælder ca. 30 af hver 100 studerende med ufaglærte forældre.

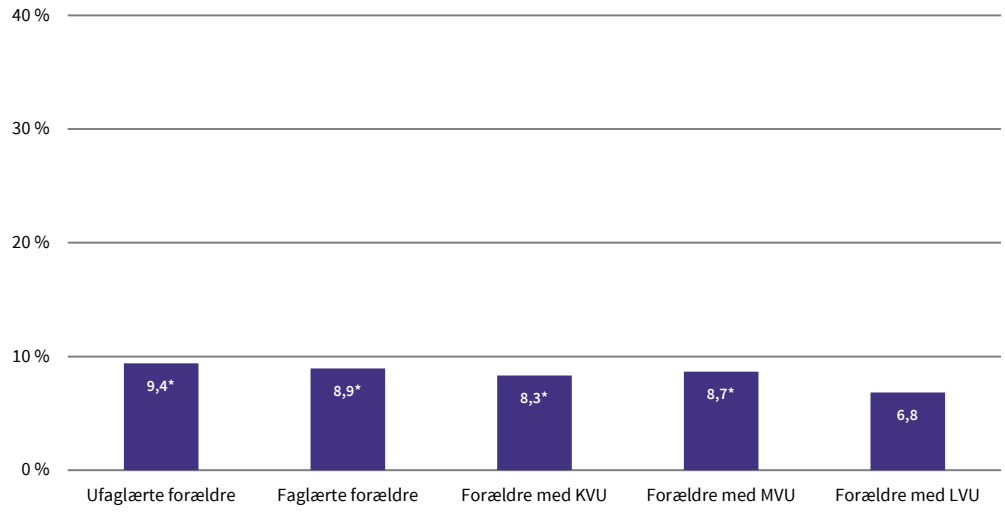
2.2 Forældres uddannelse har mindre betydning efter første semester

I dette afsnit har vi opdelt frafaldet i perioder, således at vi ser på første semester for sig og andet til fjerde semester for sig.

Figur 2.2 viser frafaldsrisiko på første semester fordelt på studerendes forældrebaggrund. Søjlerne repræsenterer stadig det gennemsnitlige frafald kontrolleret for alder, køn, etnisk baggrund, gymnasial retning, karaktergennemsnit fra gymnasiet samt prioritet.

FIGUR 2.2

Andele, der falder fra på første semester, fordelt på forældres uddannelse (procent)

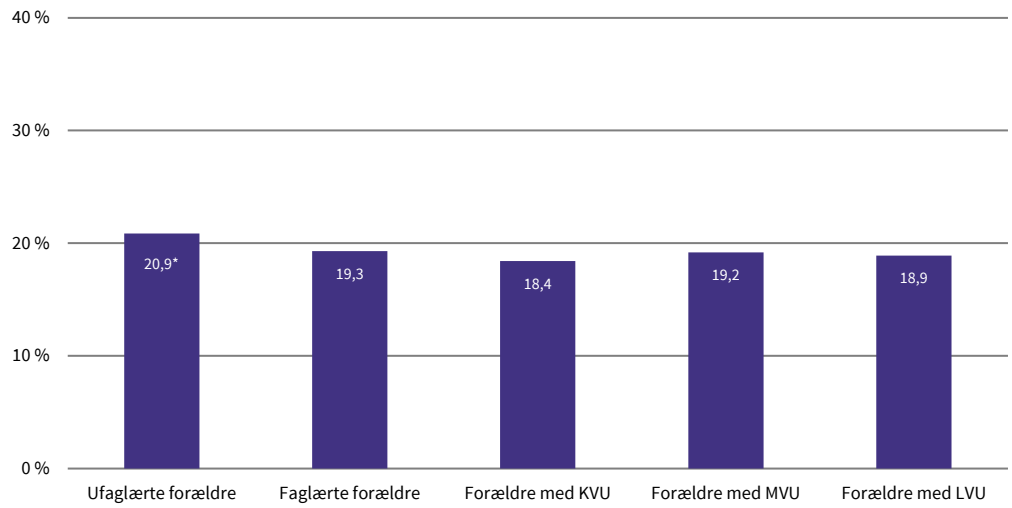
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.
Note: N (Ufaglærte) = 2.635. N (faglærte) = 12.117. N (KVU) = 2.693. N (MVU) = 13.995. N (LVU) = 11.241. Frafald på 1. semester er andel frafaldne studerende målt 31. marts året efter studiestart. * markerer, at frafaldsandelen for gruppen er signifikant forskellig fra andelen for gruppen af studerende med forældre med LVU.

Figuren viser, at på 1. semester har studerende, hvis forældre har en lang videregående uddannelse, signifikant lavere frafaldsrisiko end alle andre studerende. For hver 100 studerende med universitetsuddannede forældre falder ca. 7 fra i løbet af det første semester, mens det gælder ca. 9 ud af hver 100 studerende uden universitetsuddannede forældre.

Figur 2.3 viser frafaldsrisikoen på andet til fjerde semester fordelt på studerendes forældrebaggrund. Søjlerne repræsenterer stadig det gennemsnitlige frafald kontrolleret for alder, køn, etnisk baggrund, gymnasial retning, karaktergennemsnit fra gymnasiet samt prioritet.

FIGUR 2.3

Andele, der falder fra på andet til fjerde semester, fordelt på forældres uddannelse (procent)

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.
Note: N (Ufaglærte) = 2.635. N (faglærte) = 12.117. N (KVU) = 2.693. N (MVU) = 13.995. N (LVU) = 11.241. Frafald 2.-4. semester dækker over andetårsfrafaldet med 1. semester udeladt, dvs. fra 1 april året efter studiestart til 30. september to år efter studiestart. * markerer, at frafaldsandelen for gruppen er signifikant forskellig fra andelen for gruppen af studerende med forældre med LVU.

Figuren viser, at på andet til fjerde semester har studerende med ufaglærte forældre stadig signifikant højere frafaldsrisiko end studerende med universitetsuddannede forældre. For hver 100 studerende med universitetsuddannede forældre falder ca. 19 således fra i løbet af andet til fjerde semester, mens det gælder ca. 21 ud af hver 100 studerende med ufaglærte forældre. For alle andre studerende er forskellen til studerende med universitetsuddannede forældre ikke signifikant i perioden.

Dermed fremgår det af figuren, at skævheden i frafald baseret på forældres uddannelsesbaggrund udligner sig løbet af studietiden for alle studerende, hvis forældre har en uddannelse, uanset længden af forældres uddannelse. Gruppen af studerende med ufaglærte forældre har dog stadig en relativt større frafaldsrisiko, også efter første semester.

Frafald og forældres uddannelse

© 2021 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: Colourbox

ISBN (www) 978-87-7182-561-9

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk